

IDEER KOMMENTAR, ESSAY & DEBATT

LES I PORTALEN

Morgenbladet publiserer hele tiden foredrag, live-debatter og tidsskrift-artikler i Portalen på morgenbladet.no.

«Men det som har skjedd i skulen er at læringstrykk er blitt læringspress, og det knekk nokre barn.»

Simon Malkenes i Morgenbladet

FOTO: ZENTROPA / CHRISTIAN GESINAES

TIDSSKRIFT

Djevelen holder lyset

I Den guddommelige komedie føres Dante gjennom Helvetet og Skjærsilden før han omsluttet av Paradiset. Seriemorderen Jack drar ut på den samme reisen, men han når aldri frem til himmelriket. Det er et annet lys som kaller på ham. I en scene midtveis i Lars von Triers nyeste film, legger ingeniør, sosio-pat og seriemorder Jack (Matt Dillon) ut om sin kjærlighet til negativer og det han kaller «the dark light»: «På negativene ser man at lyset er mørkt», forklarer han og viser frem et foto av en lyspære som gløder svart. «Lyset viser frem sin egentlige, demoniske natur». Les hele teksten om filmen *The House That Jack Built* av **Roskva Koritzinsky** fra **Montages** på Portalen i Morgenbladet

STRØMMING

Utfordringene i vekstbaserte byer

e-flux Architecture og **Oslo arkitekturtriennale** arrangerte seminaret *Overgrowth Talks* på Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo denne uken. Gjestene var e-flux-essayistene Ingerid Helsing Almas, Helena Mattsson og Edgar Pieterse. Sammen med Marianne Skjulhaug, leder for Institutt for urbanisme og landskap ved AHO, OAT 2019-kurator Phineas Harper og e-flux Architecture-redaktør og ordstyrer Nikolaus Hirsch diskuterte de utfordringene som ligger i vekstbaserte byer og utforsket alternativer til den arkitektoniske fremtiden. Se og hør seminaret på Portalen i Morgenbladet.

KOMMENTAR

Ut med religion, inn med Den norske modellen, skriver Gunnar C. Aakvaag.

Det er på tide at norske skoleelever lærer mer om Den norske modellen. Det er tross alt de som skal løse den trygt gjennom det 21. århundret. Av alt snakket om innholdet i skolen for tiden, er det særlig ett utspill som sitter igjen hos meg, og det er forslaget fra LO og NHO om å få trepartssamarbeidet inn på pensum. Det er en god idé! Den må bare utvides. *Hele Den norske modellen* bør inn i læreplaner og pensum i grunnskolen og videregående skole, gjerne med trepartssamarbeidet som det sentrale eksempel. La meg forklare.

Trepartssamarbeidet er selve ryggraden i norsk økonomi. Det innebærer at arbeidsgivere og arbeidstagere organiserer seg og kommer sammen og forhandler frem de grunnleggende spillereglene i arbeidslivet hva gjelder arbeidsmiljø, medbestemmelse og lønn. Staten er med som tilrettelegger (blant annet gjennom nøytral informasjon), og tar regningen eller iverksetter reformer når partene ikke blir enige.

Trepartssamarbeidet, som går tilbake til Hovedavtalen fra 1935, har vist seg særdeles vellykket ved å løse den økonomiske sirkelens kvadratur: forene økonomisk likhet og medbestemmelse med effektivitet, omstilling, høy sysselsetting og lønnsomhet.

Det har også løst klassekonflikten mellom arbeid og kapital, og slik skapt borgefred i norsk arbeidsliv.

Trepartssamarbeidet er imidlertid bare ett – om enn det viktigste – eksempel på et mer generelt prinsipp for sosial organisering gjerne kalt Den norske modellen. Se for deg at du har fått i oppgave å lage et samfunn med mest mulig frihet (muligheter) for flest mulig mennesker på flest mulig livsområder. Hva ville du gjort? Den norske modellen er det norske svaret:

For det første har vi kastet den «liberalistiske» ideen om at samfunn og institusjoner begrenser individers frihet på den intellektuelle skraphaugen, og erstattet den med den «sosialdemokratiske» ideen at institusjoner skaper frihet: et gulv å utfolde seg på.

For det andre har vi bygget opp et stort antall basisinstitusjoner som utgjør dette gulvet:

et helsevesen som gir oss lange og friske liv, et utdanningssystem som lar oss finne og utvikle våre evner og interesser, et arbeidsliv som gir oss inntekt og velstand, medier som gir oss informasjon, et kunstfelt som gir oss opplevelser, et sivilsamfunn hvor vi kan engasjere oss, en idrett som gir muligheten til å konkurrere mot oss selv og andre, et rettsvesen som sikrer lov og orden.

For det tredje bestreber en allestedsnærværende stat seg på at gulvet skal være for alle: fattige, kvinner, lavt utdannede, innvandrere, homoseksuelle, funksjonshemmede, ungdom, folk bosatt i distriktene, eldre og så videre. Dette skjer ved at staten (politikere og byråkrater) forhandler med organiserte aktører (profesjoner og andre interesse-

Skal dagens ungdom kjempe for denne modellen, må de kjenne den og dens fortrinn.